

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

ІННОВАЦІЙНА ПЕДАГОГІКА

Науковий журнал

Випуск 95

Том 2

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

Головний редактор:

Крамаренко Ірина Сергіївна – кандидат педагогічних наук, старший дослідник, начальник відділу, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти»

Члени редакційної колегії:

Баженков Євген Володимирович – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доктор економічних наук, доцент, директор, Державна наукова установа «Інститут модернізації змісту освіти», Україна

Балахтар Валентина Візіторівна – кандидат педагогічних наук, доктор психологічних наук, доцент, професор, професор кафедри психології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Пушкарьова Тамара Олексіївна – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, головний науковий співробітник відділу STEM-освіти, Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України, Україна

Хоружа Людмила Леонідівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри освітології та психолого-педагогічних наук факультету педагогічної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, Україна

Шаров Сергій Володимирович – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри комп'ютерних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Україна

Шарова Тетяна Михайлівна – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри суспільно-гуманітарних наук, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, Україна

Шапошникова Ірина Василівна – доктор соціологічних наук, професор, декан факультету психології, історії та соціології, професор кафедри філософії, соціології та соціальної роботи, Херсонський державний університет, Україна

Алісаускіене Мілда – доктор соціальних наук, професор, професор кафедр політології та соціології, Університет Вітовта Великого (Литовська Республіка)

Терешкінас Артурас – доктор соціальних наук, професор, професор кафедри соціології, Університет Вітовта Великого (Литовська Республіка)

Електронна сторінка видання – www.innovpedagogy.od.ua

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet
Вченою радою Причорноморського науково-дослідного інституту
економіки та інновацій (протокол № 5 від 25.05.2026 року)

**Журнал включено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
у галузі педагогічних наук (А1 – Освітні науки, А2 – Дошкільна освіта,
А3 – Початкова освіта, А4 – Середня освіта (за предметними спеціальностями),
А5 – Професійна освіта (за спеціалізаціями), А6 – Спеціальна освіта (за спеціалізаціями))
відповідно до Наказу МОН України від 14.05.2020 № 627 (додаток 2)**

**Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus International
(Республіка Польща)**

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення № 1552 від 09.05.2024 року
(Ідентифікатор медіа R30-04409)

Суб'єкт у сфері друкованих медіа: Приватна установа «Причорноморський науково-дослідний інститут
економіки та інновацій» (вул. Інглезі, буд. 6/1, оф. 135, м. Одеса, 65101, info@iei.od.ua,
тел. +38 (093) 120-27-72)

Мови видання: українська, англійська, польська, німецька, французька.

Міжнародний цифровий ідентифікатор журналу: <https://doi.org/10.32782/2663-6085>

ISSN 2663-6085

© ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій», 2026

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ПЕДАГОГІКА ТА ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ**Косий А.О.**ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАРЦЕЛІНИ ДАРОВСЬКОЇ В ДОСЛІДЖЕННЯХ
ПОЛЬСЬКИХ НАУКОВЦІВ..... 9**Максименко О.О.**

ІНШОМОВНА ОСВІТА ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ: ВІД РЕАЛІЙ ДО ТРАНСФОРМАЦІЙ..... 15

Присяник С.О.ПЕДАГОГІЧНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК ЗАСІБ ПЕРЕВІРКИ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ
КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ..... 20**Рібцун Ю.В., Ляшкевич А.І., Прасол Д.В.**ФОРМУВАННЯ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО ПРОСТОРУ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ЯК УМОВА АКАДЕМІЧНОЇ РІВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ У КОНТЕКСТІ ДИСТАНЦІЙНОГО ФОРМАТУ..... 25**Товканець Г.В., Леврінц М.І., Кізима Є.В.**ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЦИФРОВОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА У РОЗВИТКУ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ..... 34**Яремчук А.М.**ПЕРЕДУМОВИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ЗС УКРАЇНИ ЗА СТАНДАРТАМИ НАТО..... 39**РОЗДІЛ 2. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)****Makukhina S.V.**SOCIAL MEDIA INNOVATIONS AS A TOOL FOR DEVELOPING PROFESSIONAL
LEXICAL COMPETENCE..... 46**Нагорнюк Н.П.**ЗМІСТОВА ЛІНІЯ «ПІДПРИЄМЛИВІСТЬ І ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ» В ПІДРУЧНИКАХ
З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ УЧНІВ ПРОФІЛЬНО-АДАПТАЦІЙНОГО ЦИКЛУ СТАРШОЇ ШКОЛИ..... 50**Нікоряк Н.В., Нікітіна Д.О., Нікіфоряк М.М.**ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЄВОГО І
ТВОРЧОГО ШЛЯХУ ФРАНЦА КАФКИ В 11 КЛАСІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ..... 56**Пашинський А.В.**ОБҐРУНТУВАННЯ КРИТЕРІЇВ, ПОКАЗНИКІВ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЮ ВИМІРЮВАННЯ
СФОРМОВАНOSTІ ЗДАТНОСТІ ДО ВИЖИВАННЯ У МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НГУ..... 62**Почтарьов А.С., Юришин Ю.В.**МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ УДОСКОНАЛЕННЯ
РУХОВИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ З ВАДАМИ СЛУХУ НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ЗАСОБАМИ БАДМІНТОНУ..... 70**Салтикова А.І., Салтиков Д.І., Шкурдода Ю.О.**СКЛАДНЕ НАУКОВЕ ОБЛАДНАННЯ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ:
ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ..... 76**Солод М.І., Фучила О.М.**ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ SCIFINDER ДЛЯ НАВЧАННЯ ХІМІЧНОЇ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ В УНІВЕРСИТЕТАХ США..... 83**Усачова К.С., Шутенко С.В.**РЕГІОНАЛЬНІ АБО МІНОРИТАРНІ МОВИ ЯК АСПЕКТ ВИВЧЕННЯ ЯВИЩА МОВНОЇ ПОЛІТИКИ
В РАМКАХ ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ»..... 87**Федь М.І.**РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ ЯК ПРАВОВОГО СУБ'ЄКТА У ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ..... 93**Хома Т.В.**ІНТЕРАКТИВНЕ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ 100

Шевчук В.В., Близнюк Л.М. ВІЗУАЛІЗАЦІЯ У ВИКЛАДАННІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	104
Юрчак Ю.М., Сінкевич С.В., Щерблюк В.А. ІНТЕГРАЦІЯ ІНЖЕНЕРНОЇ ПІДТРИМКИ ТА РХБ ЗАХИСТУ ПІД ЧАС ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	110

РОЗДІЛ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

Куриляк В.В. ПЕДАГОГІЧНИЙ ТА ЕПІСТЕМОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ КРЕАЦІОНІЗМУ» В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ ПВНЗ «УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ».....	116
Олло В.П. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРОТЯГОМ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ ІЗ МЕТОЮ ОРГАНІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ ЛОГІСТИКИ.....	123
Рожков О.М. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	129
Сениця Н.І. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІТОЛОГІВ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА.....	134
Сіладі В.В., Гнатик К.М., Фодор К.Й. СТРАТЕГІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЕМПІРИЧНИЙ АНАЛІЗ.....	138
Сніговська О.В. ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВО ЯК ІНТЕГРАТИВНИЙ ФРЕЙМВОРК ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ.....	142
Сокотов Ю.В., Туранов Ю.О., Уруський А.В., Сорока Т.П., Монько Р.М. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ У СФЕРІ РЕМОНТНО-ВІДНОВЛЮВАЛЬНИХ РОБІТ.....	151
Тайбасаров О.В. СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОФІЦЕРІВ ДПСУ У СФЕРІ ПРИКОРДОННОГО КОНТРОЛЮ.....	158
Токовенко О.Л. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАСОБАМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	163
Хотінь Є.Г. УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ТЕХНІКАМ РУКОПАШНОГО БОЮ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ КОМПЛЕКСУ СПЕЦІАЛЬНИХ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ.....	168
Цар Т.І. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ТА РЕСТАВРАЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.....	173
Ялова А.М. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ.....	180

РОЗДІЛ 4. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ

Басістий М.Ю. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ФІЗИЧНОЇ АКТИВНОСТІ У ШКІЛЬНОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ НЕТРАДИЦІЙНИХ ВИДІВ РУХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	185
Бужин О.В. ОБРАЗ ЛЮДИНИ ЯК ФІЛОСОФСЬКО-ПСИХОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ВАЛЬДОРФСЬКІЙ ШКОЛІ.....	192

РОЗДІЛ 5. ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Дичківська І.М., Улюкаєва І.Г. КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МОДЕЛЕЙ УПРАВЛІННЯ ДОШКІЛЬНОЮ ОСВІТОЮ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ.....	196
---	-----

Іванова Н.В., Вознюк А.А., Нижник Т.О. ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ЕФЕКТИВНА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	201
Колосова С.В., Оніщук Т.І., Осипова Т.В. ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ПО ОЗНАЙОМЛЕННЮ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПРИРОДОЮ.....	205
Кононко О.Л., Оніщук І.А. МИСТЕЦЬКО-ТВОРЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНДИКАТОР САМОРОЗВИТКУ ТА САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНИКА.....	211
Фроленкова Н.О., Савченко М.С. КОМУНІКАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ІНТЕГРАТИВНИЙ ПОКАЗНИК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	218
РОЗДІЛ 6. ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ	
Вереш М.Т., Драбов Н.Ю., Кондрашова А.В. ПРИКЛАДНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ГЕНЕРАТИВНОГО ШІ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНШОМОВНОЇ ВИМОВИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ЛІНГВОДИДАКТИКИ.....	228
Гриб'юк О.О. МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНИХ ПРОГРАМ І РОЗВИТКУ ТЕХНОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ STREAM-ЦЕНТРІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ З ВИКОРИСТАННЯМ КОМП'ЮТЕРНО ОРІЄНТОВАНИХ МЕТОДИЧНИХ СИСТЕМ ДОСЛІДНИЦЬКОГО НАВЧАННЯ.....	233
Гурська О.О., Денисенко Н.Г., Максимович Г.О. ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ: ВИКЛИКИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....	243
Дороніна Т.О., Кругленко Л.В. СОЦІОКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У НОРМАТИВНО-ПРАВОВОМУ ПРОСТОРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	249
Кулачинський О.В., Каменчук Н.В. ПЛАТФОРМА «ЗНАЙМО» ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ШКІЛЬНОГО ХАРЧУВАННЯ.....	255
Сіциліцин Ю.О. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК КОМАНДНОЇ РОЗРОБКИ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У СТУДЕНТІВ ЧЕРЕЗ УЧАСТЬ У РЕАЛЬНИХ ІТ-ПРОЄКТАХ УНІВЕРСИТЕТУ.....	263
Соколюк О.М. МОБІЛЬНЕ НАВЧАННЯ: ВІД ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ ДО КОНТЕКСТНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ПІДХОДУ.....	268
Яценко Т.О., Косенко Ю.Г. ОНЛАЙН-ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОГНІТИВНО-КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ У НАВЧАННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	273

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ЖИТТЄВОГО І ТВОРЧОГО ШЛЯХУ ФРАНЦА КАФКА В 11 КЛАСІ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

THE EFFECTIVENESS OF INNOVATIVE TEACHING METHODS IN THE PROCESS OF STUDYING THE LIFE AND LITERARY CAREER OF FRANZ KAFKA IN GRADE 11: PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECT

Розглянуто сучасні підходи до вивчення біографії письменника, які відображають дидактичні, психологічні та культурологічні орієнтири літературної освіти. Проаналізовано ефективність застосування інноваційних методів навчання у процесі вивчення життєвого і творчого шляху Франц Кафка в 11 класі з урахуванням психолого-педагогічних особливостей учнів раннього юнацького віку. Обґрунтовано актуальність оновлення методики викладання біографії письменника в умовах сучасної освітньої парадигми та концепції Нової української школи. З'ясовано, що традиційні репродуктивні підходи (лекція вчителя, робота з текстом підручника, фронтальне опитування) під час викладання біографічного матеріалу є недостатньо ефективними, оскільки не забезпечують належного рівня мотивації та глибини розуміння взаємозв'язку між особистістю митця і його творчістю. У дослідженні представлено результати педагогічного експерименту, проведеного серед учнів 11 класу, спрямованого на порівняння ефективності традиційних та інноваційних методів навчання. Апробовано використання технологій цифрової візуалізації (Canva, Padlet, Timeline), сторітелінгу, медіаосвіти, проблемно-пошукового навчання, а також інтерактивних методів: метод «Fishbone», «Кроссенс», карти емпатії, цифрові квести. Підкреслено, що застосування інноваційних підходів сприяє підвищенню рівня навчальних досягнень, розвитку критичного мислення, емоційного інтелекту та інтерпретаційних умінь учнів. Встановлено, що інтеграція біографічного матеріалу з аналізом художнього тексту забезпечує формування цілісного уявлення про творчість письменника та активізує особистісне залучення учнів до навчального процесу. Результати дослідження підтверджують доцільність впровадження інноваційних технологій у практику викладання зарубіжної літератури та їх відповідність освітнім потребам сучасного учня.

Ключові слова: інноваційні методи навчання, Франц Кафка, біографія письменника, зарубіжна література, цифрові тех-

нології, психолого-педагогічні особливості учнів.

This paper examines contemporary approaches to the study of a writer's biography, which reflect the didactic, psychological and cultural aspects of literary education. The effectiveness of applying innovative teaching methods in the study of Franz Kafka's life and creative career in Year 11 is analysed, taking into account the psychological and pedagogical characteristics of pupils in early adolescence. The relevance of updating the methodology for teaching writers' biographies within the context of the contemporary educational paradigm and the concept of the New Ukrainian School has been demonstrated. It has been established that traditional reproductive approaches (teacher-led lectures, work with textbook texts, and whole-class questioning) are insufficiently effective when teaching biographical material, as they do not ensure an adequate level of motivation or a deep understanding of the connection between the artist's personality and their creative work. This study presents the results of a pedagogical experiment conducted among Year 11 pupils, aimed at comparing the effectiveness of traditional and innovative teaching methods. The use of digital visualisation technologies (Canva, Padlet, Timeline), storytelling, media literacy, problem-based learning, as well as interactive methods such as the 'Fishbone' method, 'Cross-Sense', empathy maps and digital quests was tested. It is emphasised that the use of innovative approaches helps to improve academic achievement and foster the development of pupils' critical thinking, emotional intelligence and interpretative skills. It has been established that integrating biographical material with the analysis of literary texts helps to form a comprehensive understanding of the writer's work and encourages pupils' personal engagement with the learning process. The findings of the study confirm the value of incorporating innovative technologies into the teaching of world literature and their suitability for the educational needs of today's students.

Key words: innovative teaching methods, Franz Kafka, the writer's biography, world literature, digital technologies, psychological and pedagogical characteristics of students.

УДК 373.5.016:821.112.2.(436)Кафка
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/95.2.9>
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Нікоряк Н.В.,
orcid.org/0000-0001-6658-0114
канд. філол. наук,
доцент кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Нікітіна Д.О.,
orcid.org/0009-0000-4957-8186
вчитель II категорії,
вчитель зарубіжної літератури,
Чернівецького ліцею № 7

Никифоряк М.М.,
orcid.org/0009-0003-0450-2729
студентка I курсу магістратури
факультету іноземних мов
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасному освітньому просторі, позначеному динамічними соціокультурними трансформаціями та зростанням ролі компетентнісного підходу, актуалізується проблема оновлення методів викладання літератури, зокрема і у вивченні біографії письменника. Сучасна парадигма літературної освіти в межах Нової української школи (НУШ) вимагає відходу від репродуктивних моделей навчання на користь аксіологічних та особистісно орієнтованих

підходів. Традиційна модель подання життєпису митця, що зводиться до репродуктивного засвоєння фактографічного матеріалу, дедалі частіше виявляє свою низьку ефективність, оскільки не забезпечує належного рівня зацікавлення здобувачів освіти та не сприяє формуванню цілісного уявлення про взаємозв'язок між особистістю автора і його творчістю. Нерідко біографія письменника сприймається як другорядний, допоміжний елемент навчального курсу, а не як важливий інструмент інтерпретації художнього тексту.

Сучасні дослідження літературознавчого та методичного спрямування акцентують на необхідності розгляду біографії як складного культурного феномена, що поєднує історичний, психологічний, аксіологічний та інтерпретаційний виміри. Позаяк біографія автора – це «ключ до розуміння його творчості, який дозволяє учням краще усвідомити ідеї, закладені у творах. Особисте життя письменника демонструє зв'язок із соціальними, історичними та культурними процесами його епохи. У шкільній практиці акцент на біографії допомагає учням формувати критичне мислення, виявляти автобіографічні мотиви у творах та встановлювати зв'язок між життям автора і літературою» [13, с. 62-63]. Проте при викладанні біографії, як зауважує Г. Шовкопляс, «кожному досліднику може загрожувати небезпека опинитися в ситуації відомого багатостраждального мандрівника, який потрапив між Сциллою і Харибдою, де Сцилла є небезпекою загрузнути у недостовірних фактах, неперевірених деталях і сумнівних спогадах про життя письменника, тоді ж як Харибда погрожує обмеженням дослідження лише текстом твору, коли письменник розкривається лише у тексті твору і лише твір розкриває сутність творчості митця» [24, с. 261].

Означені фактори зумовлюють потребу впровадження інноваційних методів викладання, які б інтегрували традиційний біографічний матеріал із новітніми педагогічними технологіями: інтерактивними формами роботи, проєктною діяльністю, мультимедійними засобами, елементами проблемного та дослідницького навчання. Такі підходи мають забезпечити не лише засвоєння фактів біографії, а й розвиток критичного мислення, емоційного інтелекту та здатності до інтерпретації літературного твору в широкому культурному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній методиці викладання літератури сформувалася низка підходів до вивчення біографії письменника, що відображають різні дидактичні, психологічні та культурологічні орієнтири. Їх можна узагальнити як систему взаємодоповнювальних стратегій, спрямованих на глибше розуміння творчості митця через призму його життєпису. Концептуально вагомими є підходи, що поєднують біографію з аналізом творчості. Так, за Н. Волошиною, ефективним є варіативне структурування матеріалу: від цілісного викладу життєвого шляху з елементами текстуального аналізу до фрагментарного вивчення біографії у процесі опрацювання окремих творів [4]. Подібну позицію розвиває Є. Пасічник, наголошуючи на доцільності індивідуалізації стилю подачі біографічного матеріалу (емоційна розповідь, уявна екскурсія, проблемна лекція), що сприяє активізації пізнавальної діяльності учнів [17]. Водночас дослідники акцентують на принципах відбору

біографічної інформації. Л. Мірошніченко підкреслює необхідність репрезентації тих фактів, які безпосередньо пов'язані з творчістю письменника, із залученням епістолярної спадщини, автобіографічних текстів, відомостей про культурне визнання митця [14]. В. Пустовіт пропонує «інноваційні підходи до розгляду життєпису митця крізь призму української історико-біографічної прози та мемуаристики» [18]. Ідея «оптимального мінімуму» (О. Демчук) також орієнтує на лаконічність і водночас змістову насиченість біографічних відомостей, з урахуванням історичного контексту та національної ідентичності автора [6]. Важливим є віковий аспект подання матеріалу. За А. Ситченком, у середніх класах доцільно обмежуватися базовими фактами (походження, освіта, перші творчі спроби), тоді як у старшій школі застосовуються комплексні підходи, що передбачають триаспектне вивчення: послідовне висвітлення життєпису, аналіз біографії у зв'язку з творчістю та фрагментарне звернення до окремих біографічних фактів [20]. Така стратифікація забезпечує поступове ускладнення матеріалу та формування цілісного уявлення про митця. Окрему групу становлять підходи, зорієнтовані на особистісний і культурологічний вимір. Б. Степанишин пропонує розглядати біографію як спосіб пізнання історії народу через індивідуальний досвід письменника, акцентуючи на «олюдненні» життєпису [22]. Подібно, Г. Токмань звертає увагу на необхідність емоційного співпереживання, осмислення долі митця, його взаємин із соціумом і ступеня визнання [23].

Комплексний і проблемно-орієнтований підхід обґрунтовує В. Гладишев, який підкреслює роль автобіографічних матеріалів, дискусій, проєктної діяльності у формуванні цілісного творчого портрета автора [5]. У цьому контексті О. Чирков наголошує на значенні біографічного коментаря під час текстуального аналізу, що дозволяє глибше розкрити світоглядні та естетичні особливості письменника [3]. Ідейно-концептуальний вимір дослідження біографії представлений у працях Ю. Бондаренка, який пропонує розмежовувати фактичний матеріал і його інтерпретацію, а також застосовувати різні світоглядні підходи (антропоцентричний, націоцентричний тощо) [1]. О. Ісаєва акцентує на ціннісно-орієнтаційному потенціалі біографії, розглядаючи її як засіб впливу на особистість читача через осмислення життєвого і творчого досвіду митця [8]. Практико-орієнтований аспект представлений у роботах Ж. Клименко, яка пропонує використовувати інтерактивні форми роботи (біографічні довідки, «візитки», навчальні ігри, дослідницькі завдання), що сприяють активному засвоєнню матеріалу [9]. А. Землянська аналізує досвід використання засобів візуалізації навчальної інформації під

час вивчення української і зарубіжної літератури у вищій школі [7].

Питання вивчення біографії Франца Кафки у шкільному курсі зарубіжної літератури частково розглядалося у дослідженнях А. Бровко [2], Г. Котенко [10], І. Левицької [12], Л. Остапенко [15], М. Рудь [19].

Попри наявність значної кількості наукових розвідок, присвячених методиці вивчення життєпису письменника, питання системного впровадження інноваційних методів у цій сфері залишається недостатньо розробленим. Особливої уваги потребує визначення оптимального поєднання традиційних і новітніх підходів, їх адаптація до вікових особливостей учнів та інтеграція в структуру сучасного уроку літератури.

Метою даного дослідження стала експериментальна перевірка ефективності впровадження технологій цифрової візуалізації, сторітелінгу та проблемно-пошукових методів у процес опанування біографії Франца Кафки порівняно з традиційною методикою викладання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Експериментальне (пробне) навчання здійснювалося на базі ліцею протягом 5 навчальних занять. Респондентами виступили 49 учнів 11-х класів, розподілених на дві групи: експериментальну (ЕГ) та контрольну (КГ). В експериментальній групі навчання здійснювалося із застосуванням інноваційних технологій НУШ (створення інтерактивних плакатів у Canva, метод «Фішбоун», цифровий квест). У контрольній – навчання проводилося за традиційною репродуктивною методикою (лекція вчителя, робота з текстом підручника, фронтальне опитування).

Під час проведення пробного навчання важливим було враховування психолого-педагогічних особливостей учнів 11-го класу. Ранній юнацький вік (15-17 років) є критичним етапом онтогенезу, що характеризується завершенням фізичного дозрівання та інтенсивним формуванням цілісної структури особистості. Психолого-педагогічний профіль учнів цієї вікової категорії визначається такими домінантами, як когнітивний розвиток та інтелектуалізація. У віці 15-17 років відбувається перехід від конкретного до абстрактно-логічного мислення. Учні опановують здатність до теоретичних узагальнень, встановлення причинно-наслідкових зв'язків та рефлексії. Це дозволяє впроваджувати складні філософські теми (екзистенціалізм, абсурд), що є релевантним для вивчення творчості Ф. Кафки. Одинадятикласники здатні сприймати метафору «перевтілення» не як біологічний факт, а як психологічний стан відчуження.

Центральною психічною новоутворою віку є навчально-професійна діяльність та самовизначення. Головною потребою стає пошук свого

місця в соціумі та формування «Я-концепції». Водночас спостерігається криза самотності та страх несприйняття групою рівних. Використання інтерактивних технологій (робота в групах, дискусії) задовольняє потребу в професійному спілкуванні, а постать Ф. Кафки як «самотнього генія» стає емоційно близькою для підлітка, який переживає власні вікові кризи.

Для учнів 11 класу характерна підвищена сензитивність (чутливість) до несправедливості та формалізму. Вони демонструють вибірковий інтерес до навчання: пріоритет надається предметам, які мають особистісну значущість. Традиційне академічне викладання біографії (дати, факти) часто сприймається як малоефективне, тоді як цифрові технології та візуалізація (НУШ) активізують пізнавальний інтерес через близькі їм канали сприйняття інформації.

Саме в цьому віці закладаються основи світоглядної позиції. Учні прагнуть знайти відповіді на екзистенційні питання: «Хто я?», «Яка моя роль у світі?», «Як протистояти системі?». Вивчення біографії Ф. Кафки через призму його складних взаємин із батьком та суспільством дозволяє вчителю проводити паралелі з реальним життєвим досвідом учнів, сприяючи розвитку емоційного інтелекту та інтеркультурної компетентності.

Враховуючи вищезазначене, для ЕГ було обрано методичний інструментарій, що відповідає віковій сензитивності: *візуалізація* (інфографіка, Canva): компенсує «кліповість» сприйняття та структурує складний, часто хаотичний художній світ Кафки через естетизовані образи; *метод «Фішбоун»* (Fishbone): використовується для встановлення причинно-наслідкових зв'язків між біографічними чинниками (деспотія батька, бюрократизм служби) та проблематикою творів; *цифровий сторітелінг* та *медіаосвіта*: створення буктрейлерів або соцмереж від імені автора конвертує академічний матеріал у живий досвід, розвиваючи цифрову грамотність.

Обрання життєвого і творчого шляху Франца Кафки як об'єкта експериментального дослідження зумовлене антропоцентричністю його творчості, що відповідає віковим особливостям учнів 11 класу. Складність постаті письменника вимагає відходу від репродуктивних методів навчання на користь інноваційних технологій, які дозволяють трансформувати «сухий» біографічний матеріал у живий досвід особистісного розвитку учня. Це зумовлено і специфікою його життєтворчості, яка ідеально корелює з психологічними запитами підлітків та вимогами нових освітніх стандартів. Психологія одинадятикласника часто характеризується почуттям самотності, пошуком ідентичності та конфліктами з авторитетами (батьками, школою). Біографія Кафки – це історія внутрішньої еміграції, складних взаємин

із батьком («Лист до батька») та нелюбої роботи. Використання сучасних методик (карти емпатії, психологічні портрети) дозволяє учням не просто вивчати дати, а проживати цей досвід, що підвищує рівень емоційного інтелекту.

Життя Кафки наповнене яскравими символами: Прага, що «тримає в кігтях», страхове товариство, щоденники, малюнки самого письменника. Це ідеальний матеріал для технологій візуалізації (інфографіка, кроссенс, таймлайни). Традиційна лекція не здатна передати атмосферу «кафкіанського світу», тоді як цифрові інструменти НУШ допомагають учням ЕГ структурувати хаотичний світ письменника через візуальні образи.

У творчості Кафки межа між реальністю та вигадкою майже відсутня. «Перевтілення» – це метафора його власного відчуження в родині. Це дає змогу перевірити ефективність проблемно-пошукових методів. Учні не вивчають біографію окремо від тексту; вони використовують факти життя як «інструменти» для розшифрування новели. Експеримент покаже, чи допомагають сучасні методики (наприклад, метод «Фішбоун») краще зрозуміти цей зв'язок порівняно з традиційним підходом у КГ.

Кафка – один із найбільш «титолованих» авторів у сучасній масовій культурі (меми, екранізації, комп'ютерні ігри). Вивчення його біографії дозволяє впроваджувати технології медіаосвіти (створення буктрейлерів, сторінок у соцмережах від імені автора). Це відповідає ключовій компетентності НУШ – цифровій грамотності.

Педагогічний експеримент реалізовувався у три послідовні етапи. Метою константувального етапу стало визначення вихідного рівня сформованості знань учнів про життєвий шлях Ф. Кафки та їхньої мотивації до вивчення біографічного матеріалу. Для цього було проведено анкетування та вхідне тестування за допомогою авторської анкети, що містила когнітивні (фактологічні) та емоційно-ціннісні запитання.

На формувальному етапі була впроваджена експериментальна методика викладання біографії письменника в освітній процес ЕГ. Протягом п'яти уроків (вивчення життєпису Кафки та аналіз новели «Перевтілення») у групах застосовувалися різні підходи:

- В ЕГ (25 учнів) акцент фокусувався на діяльнісному підході. Учні самостійно «конструювали» біографію автора через роботу з QR-кодами, створювали ментальні карти зв'язків «автор-герой» та використовували технологію сторітелінгу для інтерпретації щоденникових записів Кафки.

- В КГ (24 учні) акцент був зміщений на інформативний підхід. Вчитель викладав матеріал у формі монологу, учні фіксували

хронологічну таблицю та переказували зміст біографічної статті підручника.

На контрольному етапі ми здійснили підсумкову діагностику та порівняльний аналіз отриманих результатів за допомогою проведення контрольного зрізу знань, який включав як тестові завдання, так і питання з відкритою формою відповіді. Ми використовували кількісний (статистична обробка оцінок) та якісний (аналіз глибини розуміння психологізму твору через біографічний контекст) методи аналізу.

Навчальний план для експериментальної групи (ЕГ) базувався на інтеграції цифрових інструментів та методів критичного мислення. Первинний зріз продемонстрував однорідність вибірки, що підтверджує рівні стартові можливості обох груп. Понад 80% респондентів володіють лише фрагментарними знаннями про модернізм, близько 32% одинадцятикласників вважають біографічні відомості необов'язковим елементом навчання, понад 65% учнів визначили візуалізацію як вирішальний фактор успішного навчання. Це підтверджує готовність покоління Z до переходу від лекційних форм до сторітелінгу та цифрових квестів.

Аналіз відповідей на відкриті запитання щодо назви новели «Перевтілення» виявив наступні тенденції: більшість учнів (65%) інтерпретують метаморфозу як суто фантастичний або біологічний акт («втеча від самотності», «магічні зміни»); частина учнів пов'язує з депресією або тиском суспільства, проте не здатна вибудувати чіткий логічний зв'язок із біографією автора.

На імплементаційному етапі основний фокус було зосереджено на Експериментальній групі. Замість традиційної хронологічної таблиці було застосовано технологію «цифрових доказів»: віртуальна дошка Padlet – робота з першоджерелами (скани «Листа до батька», страхові звіти, малюнки Кафки) – метод «Кроссенс» (учні синтезували розрізнені артефакти у цілісну логічну схему «драми життя», що дозволило зрозуміти психологічні витоки творчості через візуально-логічні асоціації).

Для аналізу новели «Перевтілення» використано інструменти емоційного інтелекту: створення Карти емпатії героя (Грегора Замзи) у сервісі Canva, сенсорне сприйняття героя (що чує/бачить) та його внутрішні стани (що відчуває), встановлення прямої біографічної паралелі між Грегором та самим Кафкою як «чужинцем» у родинному колі.

Фінальним етапом став творчий переклад біографічного матеріалу на мову сучасних медіа – створення «цифрового профілю» Кафки або Замзи (Instagram/Facebook). Добір цитат із щоденників для підписів до «постів» вимагав від учнів глибокої інтерпретації особистих

записів письменника. Висока креативність робіт учнів ЕГ засвідчила перехід від механічного запам'ятовування до емоційного проживання матеріалу.

Можемо стверджувати, що застосування методик НУШ та цифровізації дозволило досягти таких результатів. Використання близьких «цифровому поколінню» каналів зв'язку (Padlet, Canva, соцмережі) нівелювало опір до сприйняття складного класичного тексту. Методи «Fishbone» та «Кроссенс» сприяли розвитку критичного мислення та здатності до самостійних узагальнень. Карти емпатії допомогли подолати дистанцію між сучасним учнем та австро-угорським письменником початку ХХ ст., перетворюючи вивчення біографії на актуальний життєвий досвід.

Завершальний етап дослідження дозволив підтвердити гіпотезу про перевагу інноваційних методів НУШ. Кількісний аналіз результатів фінального зрізу знань виявив суттєву статистичну розбіжність між групами: в ЕГ показник читких знань становить 84%, що майже вдвічі перевищує результат КГ (50%); знання про Прагу як творчий центр Ф. Кафки в ЕГ є абсолютним (100%), тоді як у КГ 29% учнів продемонстрували невпевненість або помилковість суджень; засвоєння біографічного контексту: 92% (ЕГ) проти 67% (КГ). Дані підтверджують, що візуалізована та діяльнісно опрацьована інформація (квести, таймлайни) ефективніше закріплюється у довготривалій пам'яті.

Найбільш вагомим зрушенням зафіксовано у ставленні учнів до біографічного матеріалу як інструменту герменевтики: 76% учнів ЕГ усвідомили нерозривний зв'язок життя автора з текстом. У КГ цей показник становить лише 33,5%, а 20,5% респондентів продовжують сприймати життєпис як необов'язковий додаток. 88% учнів ЕГ підтвердили, що професійна візуалізація (Canva, Padlet) значно полегшує опанування складних тем, порівняно з 58,5% у КГ. Експериментальне навчання дозволило повністю ліквідувати «низький» рівень навчальних досягнень в ЕГ (0% за всіма критеріями).

Висновки та перспективи дослідження. Таким чином, можемо зробити висновки, що методи «Fishbone», «Карти емпатії» та цифрові квести забезпечують перехід від пасивного накопичення фактів до формування стійких літературознавчих компетентностей. Використання сучасних медіа-форматів сприяє емоційному проживанню досвіду автора, що є критично важливим для розуміння екзистенційної прози. Статистична розбіжність у 34–42% на користь ЕГ доводить, що інтеграція інновацій НУШ у процес вивчення біографії є методично доцільною та необхідною для сучасної школи.

Експериментально доведено, що для «цифрового покоління» (Gen Z) найбільш

ефективними є методи, що поєднують візуалізацію та аналітику: цифрова візуалізація (Canva, Padlet, Timeline) (перетворила хаотичний світ Кафки на структуровану систему образів, що покращило запам'ятовування фактів); метод «Fishbone» та Карти емпатії (дозволили учням вийти за межі сюжетного переказу й опанувати складні філософські категорії (відчуження, дегуманізація, екзистенційний абсурд)); сторітелінг та рольові ігри (активізували емоційний інтелект, зробивши постать автора особистісно значущою для підлітків).

Головним результатом імплементації стало подолання сприйняття біографії як «сухого» додатка до твору. Учні почали використовувати життєвий шлях письменника як основний інструмент для дешифрування сенсів новели «Перевтілення». Це забезпечило перехід від шаблонів («історія про жука») до глибокого розуміння психологічної драми особистості.

Інноваційна методика вивчення біографії через призму сучасних технологій є значно результативнішою за традиційну, оскільки вона не лише надає знання, а й створює простір для інтелектуальної рефлексії та творчої самореалізації старшокласників. Результати дослідження рекомендуються до впровадження у широку педагогічну практику викладання зарубіжної літератури, оскільки вони повністю відповідають стратегічним цілям НУШ щодо формування критичного мислення та цифрової грамотності.

Наступні дослідження повинні спрямовуватись на міждисциплінарне поєднання літературознавчих, педагогічних і психологічних підходів, що дозволить створити ефективні моделі викладання біографії письменника та сприятиме глибшому розумінню творчості Франца Кафки в сучасному освітньому середовищі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондаренко Ю. Філософсько-історичні підходи до вивчення біографії письменника. *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2009. № 4. С. 5–7.
2. Бровко А. Життєвий і творчий шлях Франца Кафки. Оповідання «Перевтілення». *Всесвітня література*. 2013. № 9. С. 35–40.
3. Вивчення зарубіжної літератури в 11 класі : метод. посіб. для вчителів / за ред. О. Чиркова. Житомир : Полісся, 2005. 202 с.
4. Волошина Н. Вивчення біографії письменника в єдності з його творчістю. *Всесвітня література та культура в навчальних закладах України*. 2009. № 4. С. 2–4.
5. Гладишев В. Теорія і практика контекстного вивчення художніх творів у шкільному курсі зарубіжної літератури. Миколаїв : Іліон, 2006. 372 с.
6. Демчук О. Життєпис письменника: конспекти нестандартних уроків. Київ : Педагогічна преса, 2002. 192 с.

7. Землянська А. В. Досвід використання засобів візуалізації навчальної інформації під час вивчення української і зарубіжної літератури у вищій школі. *Тренди в освіті: матеріали Міжнар. наук.-метод. семінару (21 березня 2019 р., м. Гомель)*. 2019. С. 34–39.
8. Ісаєва О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2003. 380 с.
9. Клименко Ж. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. 340 с.
10. Котенко Г.М. Психолого-педагогічні особливості розвитку креативності учнів старшого шкільного віку на уроках світової літератури. *Актуальні проблеми психології в закладах освіти*: збірник наукових праць. Кривий Ріг, 2012. С. 214–221.
11. Куцевол О.М. Життя і творчість письменника в дзеркалі «поетичної критики» : навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2010. 280 с.
12. Левицька І.В. Проблемно-пошуковий підхід при вивченні світової літератури. *Таврійський вісник освіти*. 2013, № 4 (44). С. 230–237.
13. Методика викладання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти : навч. посіб. / Ю. Ісапчук, А. Тичініна, А. Сажина, Н. Нікоряк, К. Калинич, П. Рихло, Р. Дзик, Г. Іванчук. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 304 с.
14. Мірошниченко Л. Вивчення біографії письменника. *Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах* : підручник. Київ : Вища школа, 2007. С. 341–389.
15. Остапенко Л. М. До вивчення творчості Ф. Кафки у шкільному курсі зарубіжної літератури. *Наукові записки НДУ ім. Миколи Гоголя. Сер.: Філологічні науки*. 2012. № 2. С. 96–98.
16. Островська Г. Біографія письменника як предмет дослідження. *Методика. Досвід. Пошук. Проблеми вивчення шкільних курсів мови та літератури*. Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2009. Вип. XI. С. 75–82.
17. Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах : навч. посіб. Київ : Ленвіт, 2000. 384 с.
18. Пустовіт В. Ю. Методичні аспекти інноваційного вивчення біографії письменника в школі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 16: Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. 2013. Вип. 20. С. 174–177.
19. Рудь М. Особливості застосування проєктної методики в процесі текстального вивчення новели «Перевтілення» Ф. Кафки на уроках зарубіжної літератури. *Semper tiro : студентський науково-літературний часопис*. Житомир. 2023. № 12. С. 34–40.
20. Ситченко А. Методика навчання української літератури в загальноосвітній школі : навч. посіб. для студентів-філологів. Київ : Ленвіт, 2011. 300 с.
21. Слижук О. Вивчення життєпису сучасного письменника в 5–7 класах НУШ: особистісний контекст. *Джерела*. 2023. № 1 (103). С. 67–69.
22. Степанишин Б. Стратегія і тактика в літературній освіті учнів: роздуми старого методиста-словесника, або Від «альфи» до «омеги» у викладанні рідного письменства в школі. Київ : Веселка; Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2003. 192 с.
23. Токмань Г. Вивчення життєпису та індивідуального стилю письменника. *Методика навчання української літератури в середній школі*. Київ : Академія, 2012. С. 180–188.
24. Шовкопляс Г. Є. Викладання біографії письменника: щодо проблеми вибору біографічного матеріалу. *Шкільна літературна освіта: традиції і новаторство*. XI Волошинські читання: зб. матеріалів всеукраїнської науковопрактичної конференції / за заг. ред. Т. О. Яценко. Київ : Інститут педагогіки НАПН України, 2023. С. 261–267.

Дата першого надходження статті до видання: 27.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026